

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

VERBRUIKERSTUDIES

NOVEMBER 2014

MEMORANDUM

PUNTE: 200

Hierdie memorandum bestaan uit 19 bladsye.

VRAAG 1

- 1.1.1 D✓ *Onthou, maklik* (V p 182, S p 201) (1)
- 1.1.2 C✓ *Verstaan, maklik* (V p 174, S p 193) (1)
- 1.1.3 B✓ *Onthou, maklik* (V p 71 , S p 77) (1)
- 1.1.4 D✓ *Onthou, maklik* (V p 83, S p 98) (1)
- 1.1.5 D✓ *Onthou, matig* (V p 79, S p 73) (1)
- 1.1.6 B✓ *Verstaan, maklik* (V p 84, S p 100) (1)
- 1.1.7 A✓ *Toepassing, matig* (V p 74, S p 184-185) (1)
- 1.1.8 B✓ *Toepassing, maklik* (V p 49, S p 48-49) (1)
- 1.1.9 B✓ *Toepassing, matig* (Graad 11) (1)
- 1.1.10 A✓ *Onthou, maklik* (V p 125, S p 142) (1)
- 1.1.11 A✓ *Onthou, maklik* (V p 126, S p 146) (1)
- 1.1.12 C✓ *Onthou, maklik* (V p 133, S p 155) (1)
- 1.1.13 D✓ *Verstaan, maklik* (V p 127, S p 145) (1)
- 1.1.14 C/D✓ *Verstaan, matig* (V p 122, S p 140) (1)
- 1.1.15 D✓ *Onthou, maklik* (V p 36, S p 35) (1)
- 1.1.16 A✓ *Onthou, maklik* (V p 16, S p 15) (1)
- 1.1.17 A✓ *Verstaan, matig* (V p 15 , S p 21) (1)
- 1.1.18 C✓ *Verstaan, matig* (V p 11, S p 35) (1)
- 1.1.19 D✓ *Verstaan, matig* (V p 20, S p 24) (1)
- 1.1.20 B✓ *Verstaan, matig* (V p 30, S p 30) (1)
- 1.2.1 ekovriendelik✓ (V p 61, S p 66) (1)
- 1.2.2 lae✓ (V p 62, S p 68) (1)
- 1.2.3 vlooiemarkte✓ (V p 64, S p 72) (1)
- 1.2.4 hernubare✓ (V p 61, S p 67) (1)

[4]

Onthou, maklik

- 1.3.1 hipoglukemie/lae bloed glukose/diabetes✓ (NIE NET LAE BLOED) (S p 79) (1)
- 1.3.2 anorexia (nervosa)✓ (V p 82, S p 94) (1)
- 1.3.3 arteriosklerose/koronêre hartsiekies✓ (V p 74, S p 83) (1)
- 1.3.4 (voedsel-) allergie✓ (V p 79, S p 92) (1)
- 1.3.5 bulimia✓ (V p 82, S p 95) (1)
- 1.3.6 Celiac se siekte/glutenintoleransie/glutensensitiewe enteropatie✓ (V p 80, S p 93-94) (1)

[6]

Onthou, matig

- 1.4.1 D✓ (1)
- 1.4.2 F✓ (1)
- 1.4.3 B✓ (1)
- 1.4.4 G✓ (1)
- 1.4.5 C✓ (1)

[5]

Verstaan, matig (V p 163 – 164, S p 180-183)

- 1.5 B✓
- C✓
- E✓
- F✓
- J✓ (in enige volgorde) (5)

Verstaan, matig (V p 11, S p 10-12)

[40]

VRAAG 2: DIE VERBRUIKER

2.1 2.1.1 Definieer Grysgoedere

- Grysgoedere is goedere wat in die land ingevoer is✓ deur nie-amptelike/ongemagtig verspreidingskanale.✓
- Grysgoedere is items wat 'n vervaardiger nie in 'n spesifieke land verkoop wil hê nie✓, maar wat daar beland deur nie-amptelike verspreidingskanale.✓
- Grysgoedere is nie onwettig nie/hulle word wettiglik ingevoer✓ en belasting word daarop betaal maar hulle word nie deur goedgekeurde besighede verkoop nie. ✓ (Enige 2)

Onthou, maklik (V p 158, S p 176)

(2)

2.1.2 Definieer Swendelary

- 'n Swendelskema is 'n oneerlike skema.✓ Dit sluit gewoonlik 'n niksvermoedende verbruiker in wat op 'n oneerlike manier oorreed word om 'n buitensporige prys te betaal vir die goedere of dienste wat aangebied word.✓ In menige gevalle, is daar nie werklike goedere of dienste wat aangebied word nie.✓
- Swendelskemas is valse/bedrog besigheidsooreenkomste ✓ wat dikwels gekoppel word aan georganiseerde misdaad✓

(Enige 2)

(2)

Onthou, maklik (V p 161, S p 176)

2.2 Noem DRIE voordele van sonenergie.

- Sonenergie is skoon, veroorsaak nie besoedeling nie/eko-vriendelik. ✓
- Dit is 'n hernubare energie. ✓
- Kan goed funksioneer in bykans enige klimaat. ✓
- Nadat aanvanklike belegging terugbetaal is, kos die energie byna niks nie.✓
- Geen geraasbesoedeling nie. ✓
- Vervaardigers bied vrywarings van 20 jaar op hul produk. ✓
- Die staat gee aansporings om installasiekoste te verminder. ✓
- Sonenergie verwarmers gebruik die son om water te verhit, ✓ wat die behoefte aan elektrisiteit/gas verminder. ✓
- Sonenergie verwarmers verhit water selfs as daar 'n kragonderbreking is. ✓ (Enige 3)

(3)

Onthou, maklik (V p 191, S p 170)

2.3 2.3.1 Noem die Wet waaraan wettige stokvels moet voldoen om regverdige besigheidspraktyke te verseker.

- Nasionale Kredietwet✓

Onthou, maklik (V 161 p, S p 178)

(1)

2.3.2 Haal 'n sin aan uit die uit die scenario wat aandui dat hierdie stokvel wettig is.

- '... waarin alle lede weet hoe die geld belê is.✓

Verstaan, matig (V p 161, S p 178)

(1)

2.3.3 Verduidelik hoe lidmaatskap aan die stokvel vir Lindy bevoordeel het toe sy haar yskas gekoop het.

- Lindy het subskripsie betaal/bygedra✓ om 'n deurlopende poel geld tot stand te bring/Die stokvel het haar forseer om te spaar toe sy geld verdien het.✓
- Sy het in die winste/rente van die stokvelklub gedeel.✓
- Sy kon geld ontvang toe sy dit nodig gehad het/vir 'n noodgeval.✓
- Die stokvelgeld het dit moontlik gemaak dat sy kontant vir die yskas kon betaal.✓
- Daar was geen ekstra koste/rente✓ nie omdat sy kontant betaal het.
- Sy kon moontlik vir 'n kontantafslag vra✓, wat die yskas goedkoper kon gemaak het. (Enige 4)

(4)

Verstaan, moeilik (V p 161, S p 177-178)

2.3.4 Hoe die waarborg wat Lindy ontvang het toe sy die yskas gekoop het, tot haar voordeel sal strek.

- 'n Waarborg is 'n geskrewe belofte dat die kwaliteit/duursaamheid van 'n produk/diens aan sekere standaarde sal voldoen.✓
- Indien die produk/diens nie aan die standaarde voldoen nie, sal die geld wat daarvoor betaal was, teruggee word✓ of die koelkas sal vervang/reggemaak word.✓/Die vervaardiger sal die probleme oplos. ✓
- Die waarborg dek die produk vir 'n vasgestelde tydperk/op die lange duur sal sy geld spaar indien die koelkas binne die bepaalde tydperk breek.✓ (Enige 3)

(3)

Toepassing, matig (V p 158, S p 175)

2.3.5 Skryf 'n paragraaf om die drastiese prysverhoging van die yskas te verduidelik.

Die rede vir die prysverhoging is inflasie.✓ Stakende werkers het 'n verlies van geld veroorsaak as gevolg van verlore werksure.✓ Minder vlekvrystaal was geproduseer.✓ Meer vlekvrystaal kon ingevoer wees wat die staal se prys verhoog het/invoerbelasting moes betaal word.✓ Die devaluasie van die rand kon die prysverhoging veroorsaak het.✓ Die maatskappy moes die vlekvrystaal se prys verhoog om op te maak vir die geld verlies.✓ Die maatskappy moes die vlekvrystaal se prys verhoog om die salarisverhoging te dek.✓ Die hoër vlekvrystaalpryse het tot verhoging in die prys van verbruikersgoedere/yskas gelei.✓ Die prys van elektrisiteit✓ en brandstof✓ mag verhoog het en dit verhoog die vervaardigings/produksiekoste✓ sowel as vervoerkoste✓ (Enige 4)

(4)

LET WEL: Leerders verloor EEN punt indien die antwoord nie in 'n paragraaf geskryf is nie.

Analiseer, moeilik (V p 146, S p 185)

[20]

VRAAG 3: VOEDSEL EN VOEDING

- 3.1 Gee DRIE redes vir die gebruik van byvoegings in voedsel.
- Om die smaak/geur te verbeter✓
  - Om die tekstuur/emulsifisering/stabilisering/verdikking te verbeter✓
  - Om die voorkoms/kleur te verbeter/Maak die voedsel meer aantreklik ✓
  - Om die veiligheid is stand te hou/verbeter✓
  - Om die varsheid/hou vermoë/raklewe te verbeter✓
  - Om die voedingswaarde van die voedsel te verbeter/onderhou.✓
  - Om te help in die prosessering/voorbereiding van voedsel.✓ (Enige 3) (3)
- Onthou, maklik (V p 92, S p 110)*

- 3.2 Verduidelik hoe voedselbestraling openbare gesondheid beïnvloed.
- Bestraling skakel die hoeveelheid patogeniese bakterieë/ skadelike organismes/ insekte/ mikroörganismes/ ensieme✓ daarom maak dit voedsel veiliger/varser vir menslike gebruik.✓
  - Verminder die behoefte vir preserveermiddels✓/wat moontlik 'n skadelike uitwerking op verbruikers mag hê. ✓ (Enige 2) (2)
- Analiseer, matig (V p 105, S p 127)*

- 3.3 3.3.1 Gee VIER redes waarom die leerders met E. coli besmet is.
- Daar was swak sanitasie/leerders het die veld gebruik vir toilette.✓
  - Skep van water by riviere om hande deeglik te was, weens 'n gebrek aan skoon water/mense het nie hul hande gewas nadat hulle die toilet gebruik het nie/ voordat hulle voedsel voorberei het nie/ nadat die koeie gemelk was.✓
  - Leerders het geswem/gebade van die besmette water uit die rivier/dam/nie behandelde water gedrink.✓
  - Die groente wat leerders gekoop het, kon met besmette water/was besmet met diere uitskeiding/ faeces. ✓
  - Die spinasie/kool/groente is nie voor gebruik gewas nie. ✓
  - Die voedsel was nie goed gaar gemaak nie.✓
  - Hulle was blootgestel aan rou/ ongepasteuriseerde/nie steriele melk /hulle het die melk gedrink.✓
  - Inwoners van die dorp word gegroet deur hand te skud. Dit veroorsaak persoon-tot-persoon-kontak wat lei tot oordrag van die siekte. ✓ (Enige 4) (4)
- LET WEL: Merk slegs die eerste vier redes
- Verstaan, matig (V p 90, S p 106)*

- 3.3.2 Bespreek die behandeling van E-coli-besmetting.
- Daar is geen spesiale behandeling nie, ✓ behalwe drink genoeg goeie kwaliteit water/vloeistof✓ om ontwatering te voorkom/om die vloeistof wat verlore gegaan tydens diarree en braking te vervang. ✓
  - Die beste benadering is genoeg rus. ✓
  - Moenie anti-diarree medikasie neem nie✓ die liggaam moet ontslae raak van die E. coli-bakterieë. ✓
  - Pasiënte wat baie siek is, moet gehospitaliseer✓ word om vloeistof deur binnearse voeding te ontvang. ✓ (Enige 4) (4)
- Onthou, matig (V p 91, S p 107)*

3.4 3.4.1 Gee 'n rede waarom osteoporose as die 'stille siekte' bekend staan.

- Daar is geen waarskuwingstekens/pyne/simptome ✓ vir osteoporose nie.
- Die meeste mense raak eers bewus dat hulle die siekte het wanneer hulle die eerste beenfraktuur ervaar/nadat hulle ondersoek/geskandeer is. ✓ (Enige 1)

(1)

Verstaan, matig (V p 75, S p 89)

3.4.2 Verduidelik waarom osteoporose tot beenfrakture lei.

- Osteoporose kom voor wanneer kalsium vinniger verlore gaan/uit die been onttrek word/teen 'n vinniger tempo onttrek word as wat dit vervang word. ✓
- Die bene word kleiner/ dunner/ minder dig/ poreus/ broos/ bros/ swak ✓ en dit veroorsaak dat hulle maklik breek/fraktuur.

(2)

Verstaan, matig (V p 75, S p 89)

3.4.3 Skryf 'n paragraaf oor hoe osteoporose in jong volwassenes voorkom kan word deur die inname van:

- (a) Kalsium
- (b) Vitamiene en minerale
- (c) Proteïene

(a) Neem genoeg/meer kalsium ✓ in omdat kalsium die bene versterk/ beenmassa/ beendigheid verhoog/ ouderdomverwante beenverlies vertraag. ✓ Neem baie/ 2–2½ porsies/ 500mg laevet-/ vetvrye melk en melkprodukte daagliks in ✓ omdat melk die beste bron van kalsium is. ✓ Groen blaar groente/ "pilchards" (pelsers)/ sardiens/ vis met bene omdat dit kalsium bevat. Neem kalsiumaanvulling wanneer die dieetinname nie aan die vereistes voldoen nie. ✓ (Enige 2)

(b) Fosfor word benodig ✓ om die absorpsie van kalsium uit die spysverteringstelsel aan te moedig. ✓ Genoegsame inname van fluoried/water waarby fluoried gevoeg is ✓, kan help om osteoporose te voorkom. Verseker genoegsame inname van vitamien D. ✓ Vitamien D is belangrik vir kalsium-absorpsie/kalsium word opgeneem in die been. ✓ Vitamien D word verkry in olierige vis (salm/ pelsers/ tuna/ sardyne)/verrykte margariene/ melkprodukte ✓ Neem genoeg vitamien C ✓ omdat dit nodig is vir normale kollageensintese. ✓ vars vrugte en groente is goeie bronne van Vitamien C. ✓ (Enige 2)

(c) Moenie te veel proteïenryke voedsel eet nie ✓ omdat die liggaam sure in die bloedstroom vrystel wanneer dit proteïene verteer en dan kalsium uit die bene onttrek om die sure te neutraliseer. ✓

Proteïene is nodig vir kollageen sintese om die bene te versterk. ✓ Proteïene versterk die spiere wat die bene ondersteun. ✓

Goeie bronne van proteïene is vleis en – alternatiewe (eiers/vis/peulgroente/ neute) / melk en –produkte. ✓ (Enige 2)

(6)

LET WEL: Leerders verloor EEN punt indien die antwoord nie in 'n paragraaf geskryf is nie. 'n Maksimum van 2 punte vir (a), (b) en (c).

Verstaan, matig (V p 75-76, S p 89- 90)

- 3.5 3.5.1 Definieer die term *voedselsekuriteit*.
- Voedselsekerheid is die vermoë van individue om genoeg✓ voedsel en veilige, voedsame voedsel✓ te alle tye op 'n daaglikse basis✓ om 'n gesonde en aktiewe lewe te lei✓ .(Enige 3) (3)

Onthou, maklik (V p 106, S p 129)

- 3.5.2 Gee redes waarom meer vroulike deelnemers aan ystertekort-anemie gely het.

- Mense wat nie voedselsekerheid het nie, eet nie genoeg voedsel nie/verdien nie genoeg geld vir voedsel/ kan nie ysterryke voedsel bekostig nie✓ en daarom het hulle 'n gebrek aan yster in hul diëte.✓
- Oor die algemeen eet vroue minder/ kleiner porsies ysterryke voedsel soos vleis. ✓
- Sekere moeders/ vroue verseker dat kinders/ gesinne/ mans eerste eet tot nadeel van hul eie gesondheid/ voeding. ✓
- Seuns kry soms meer voedsel as dogters. ✓
- Baie vroue volg verslankingsdiëte en eet dan nie genoeg ysterryke voedsel nie.✓
- Vroue verloor bloed tydens menstruasie✓ en die klein hoeveelheid voedsel beskikbaar mag nie genoeg wees om die ysterverlies tydens menstruasie te vervang nie.✓
- Meer yster word benodig tydens swangerskap✓ en die hoeveelheid yster in die dieet mag nie genoeg wees nie. ✓
- Geen/min vars vrugte of groente wat vitamien C✓ voorsien vir yster-absorpsie✓ is beskikbaar nie. (Enige 5) (5)

Analiseer, moeilik (V p 76, 110, S p 76, 91)

- 3.6 3.6.1 Identifiseer TWEE algemene allergene wat in die beskuit voorkom.

- Koring (meel) /koring semels✓
- Beesmelk/karringmelk✓
- Eiers✓
- Sonneblomsade✓
- Lynsaad✓

(Enige 2) (2)

Onthou, maklik (V p 97, S p 92)

3.6.2 Evalueer die geskiktheid van die beskuit vir 'n persoon met diabetes.

- Die produk het 'n hoë koolhidraatinhoud✓ wat nie goed is vir diabete nie omdat dit die bloedglukosevlak laat styg.✓
- Die produk is hoog in vet/versadigde vet/botter/karringmelk/eiers✓ wat nadelig/nie goed is vir diabete nie✓ omdat diabete meer vatbaar is vir hartsiektes.✓
- Die matige natrium inhoud kan lei tot hipertensie. ✓
- Die produk sal waarskynlik 'n lae/matige GI hê omdat dit 'n lae suikereinhoud en 'n hoë veselinhoud✓ bevat. Haver het 'n lae GI✓ en vesel het 'n lae GI.✓ Dit beteken dat glukose stadig in die bloedstroom vrygestel word✓ wat goed is vir diabete omdat groot wisseling in bloedglukose voorkom. ✓
- Die produk bevat Xylitol/'n kunsmatige versoeter en dit is geskik vir 'n diabeet. ✓
- Die veselinhoud is redelik hoog en daarom sal dit voordelig wees vir 'n persoon met tipe 2 diabetes. ✓
- Haver bevat oplosbare vesel✓ wat cholesterolvlakke verlaag omdat diabete meer geneig is om koronêre hartvatsiektes te ontwikkel.✓
- Koringsemels bevat onoplosbare vesel✓ wat cholesterolvlakke verlaag✓
- Hierdie produk bevat 'n matige proteïeninhoud✓ in die eiers en karringmelk wat onnodige stres op die niere sal voorkom✓ en dit bou weefsels ✓
(Enige 7)

Gevolgtrekking:

- Die produk is geskik.✓ Matige hoeveelhede van die produk behoort geëet te word.✓

(8)

(Enige 1)

LET WEL: Leerders moet positiewe en negatiewe punte noem en dan 'n gevolgtrekking maak.

[40]

Evaluering, moeilik (V p 72, S p 80)

VRAAG 4: KLEDING

4.1 Beskryf elk van die volgende stadia van die modesiklus.

4.1.1 **Bekendstelling/Begin**

Die mode word vir die eerste maal bekend gestel✓bekende persoonlikhede wat die neiging✓dra, word afgeneem/Modeleiers aanvaar of verwerp die mode/voordat enige iemand dit dra✓

(Enige 2) (2)

4.1.2 **Hoogtepunt/Piek**

Die mode bereik 'n hoogtepunt/baie populêr/baie mense dra dit✓. Massaproduksie vind plaas✓dit word deur klerewinkels/ in vensteruitstallings✓ geadverteer

(Enige 2) (2)

4.1.3 **Veroudering/Einde**

Kledingstukke raak uit die mode/ verdwyn /verkoop op uitverkoping/ verouderd.✓ Modesiklus is voltooi✓'n nuwe modeneiging is reeds gevestig.✓

(Enige 2) (2)

Onthou, maklik (V p 50, S p 50)

4.2 Beskryf die term 'retrospektiewe mode' deur na die inligting in die uittreksel te verwys.

- Retrospektiewe modes verwys na klere wat die styl van 'n vorige era naboots.✓
- Mode kry inspirasie van vorige modes✓, maar dit word altyd met 'n moderne inslag geïnterpreteer/style keer nooit presies dieselfde terug nie,/ hulle word verander om by die behoeftes en lewenstyl van die huidige era aan te pas.✓
- In hierdie uittreksel is die pastel-/neonkleure✓van die 1980's✓ terug in die mode.

(Enige 2) (2)

LET WEL: Leerders moet verwys na die inligting uit die uittreksel om al die punte te kry. Die leerders moet verwys na pastel-/neon kleure van die 1980s, anders word net EEN punt toegeken

Verstaan, matig (V p 51, S p 53)

4.3 Verduidelik hoe aankope by tweedehandse winkels of motorhuis-verkope bydra tot die volhoubaarheid van die omgewing.

- Klere wat die eienaar nie meer wil hê nie, word nie weggegooi nie;✓ dit word weer verkoop/ hergebruik/ herwin. ✓
- Afval word verminder✓ dus word minder grond as stortingsterreine gebruik.✓
- Dit verminder die hoeveelheid nuwe tekstielstowwe/ klere wat nuut geproduseer moet word✓ en sodoende verminder dit besoedeling/ koolstof voetspoor. ✓
- Die gebruik van water/ elektrisiteit✓ vir vervaardiging word verminder en het dis 'n positiewe uitwerking op die omgewing. ✓

(Enige 4) (4)

Verstaan, matig (V p 62-63, S p 68)

- 4.4 4.4.1 Optiese illusie wat deur lyne op die rok hemp geskep word.
- Die horisontale lyne/strepe op die rok skep die optiese illusie dat die vrou korter/breër is. ✓
  - Die lyne met die wit/grys/ligte agtergrond (van heup tot buuste) skep 'n illusie van breedte. ✓
  - Die lyne met die donker (vlootblou) agtergrond laat die heupe slanker vertoon. ✓
  - Die vertikale lyne/strepe op die hemp skep die optiese illusie dat die man langer/skraler is. ✓

(2)

Toepassing, maklik (V p 57, S p 59)

- 4.4.2 Evalueer die geskiktheid van die rok OF die hemp as items in 'n basiese werksklerekas vir 'n man of vrou.

Rok:

- Meng en pas nie so maklik soos 'n broek/romp en hemp/bloese nie/nie so veelsydig soos 'n romp/broek en hemp/bloese nie. ✓
- Die lengte/ontwerp is geskik/toepaslik/nie te ontblotend nie. ✓
- Die kleure is geskik ✓ vir 'n basiese klerekas omdat dit gemeng-pas kan word ✓ met 'n vlootblou/swart/grys trui of baadjie ✓
- Die ontwerp van die rok is professioneel/ mense sal jou ernstig opneem. ✓
- Die ¾-mou is veelsydig omdat dit in die somer of in die winter met 'n trui/baadjie gedra kan word. ✓
- Breistof is gemaklik om te dra ✓; dit kreukel nie/vertoon netjies. ✓

(Enige 5)

(5)

Gevolgtrekking: Dit is geskik ✓ omdat die rok professioneel vertoon/ 'n professionele voorkoms skep.

Dit is nie geskik nie ✓ omdat die rok nie so veelsydig is nie.

Nie geskik ✓ vir die vol figuur nie omdat die breistof moontlik te styf sal sit en die vol figuur beklemtoon word /die horisontale strepe is nie geskik vir die voller figuur nie. ✓

(Enige 1)

(1)

OF

Hemp:

- Kleure is interessant ✓
- Kleure kan gemeng en gepas word met ander kleure ✓ soos blou, swart en steenkleur ✓
- Ontwerp van hemp is geskik/formeel ✓
- Die ontwerp van die hemp is professioneel/ mense sal jou ernstig opneem. ✓
- Kan winter of somer gedra word. ✓
- Katoenkleedstof is gemaklik om te dra /absorbeer vog/ hou jou koel in die somer. ✓
- Die hemp sal formeel vertoon as dit met 'n das gedra word ✓ en sal informeel vertoon as dit sonder die das gedra word. ✓
- Die kleure mag dalk te informeel wees. ✓

(Enige 5)

(5)

Gevolgtrekking: Dit is geskik ✓ omdat die hemp professioneel vertoon/ professionele voorkoms ✓

Dit is nie geskik nie ✓ omdat die kleure te informeel is.

Die kleure van die strepe beperk die keuse van 'n das. ✓

(Enige 1)

LET WEL: MOENIE punte toeken as leerder slegs skryf 'dit is geskik' NIE. Merk die eerste opsie indien leerders beide skryf.

(1)

[20]

Evaluering, moeilik (V p 57, S p 63)

VRAAG 5: BEHUISING

5.1 5.1.1 Identifiseer en verduidelik die tipe huiseienaarskap vir:

- (a) Die verhuurder.
- Deeltiteleienaarskap ✓ (1)
  - Die eienaar besit 'n eenheid/gedeelte van die gebou ✓ en onderverhuur dit aan Yaseem en Alyna.
  - Die eienaar/deeltitelhouer besit ook 'n aandeel in die algemene eiendom ✓ insluitend hysbakke/gange/trappe/tuin en swembad. ✓ (Enige 2) (2)
- (1 punt vir tipe eienaarskap en 2 punte vir verduideliking)

Onthou (1), Verstaan (2), maklik (V p 122, S p 104)

- (b) Die paartjie as hulle by die huis intrek wat hulle bou.
- Voltitel/enkeltitel eienaarskap ✓ (1)
  - Die paartjie is die wettige eienaars ✓ van die hele eiendom/erf ✓ en al die strukture ✓ daarop. (Enige 2) (2)
- (1 punt vir tipe eienaarskap en 2 punte vir die verduideliking)

Onthou (1), Verstaan (2), maklik (V p 121, S p 169)

5.1.2 Bespreek die tipe kontrak wat die paartjie geteken het toe hulle in die eenheid ingetrek het.

- Dit is 'n (wettige) huurooreenkoms ✓ tussen die eienaar van die eiendom ✓ en 'n huurder/die paartjie ✓ **OF** tussen beide partye ✓ in die huurooreenkoms. ✓
- Die huurooreenkoms gee die paartjie sekere wettige regte en verantwoordelikhede ten opsigte van die eiendom vir die tydperk wat hulle dit huur. ✓
- Die paartjie verbind hulself deur die huurooreenkoms om die eiendom vir 'n bepaalde tyd ✓ teen 'n vasgestelde bedrag te huur. ✓ (Enige 3) (3)

Verstaan (3), maklik (V p 152, S p 169)

5.1.3 Verwys na die scenario en bespreek die voordele van 'n eie huis bou vir die paartjie.

- Hulle kan hul droomhuis bou waarvan die waarde mettertyd sal verhoog/is 'n belegging.✓
- Hulle kan hul kreatiwiteit gebruik om 'n huis te ontwerp wat by hul behoeftes/smaak sal pas.✓
- Om self die huis te bou sal bevrediging verskaf.✓
- Hulle kan die uitbreidings bou om by hul behoeftes te pas, bv. meer slaapkamers.✓
- Yaseem is 'n nutsman en kan die nuutste tegnologie insluit/kan help met die installering van die afwerking/ toebehore.✓
- Yaseem ontwerp tuine en kan hul tuin self uitlê/ontwerp.✓
- Die huis kan volgens hul eie skedule voltooi word, want hulle het 'n plek/woonstel/eenheid om in te woon.✓
- Indien hul geld min raak, kan hulle die bouwerk stop ✓ omdat hulle 'n woonstel/eenheid het waarin hulle woon.
- Yaseem kan 'n ogie hou oor die bouery en dit sal geld bespaar.✓ (Enige 4)

LET WEL: GEEN punte word toegeken as leerders nie na die scenario verwys NIE.

(4)

Toepassing, matig (V p 121, S p 138)

5.1.4 Kies die tipe rentekoers wat die beste keuse sal wees om in die paartjie se behoeftes te voldoen en motiveer jou keuse.

Vasgestelde rentekoers ✓

- 'n Goeie opsie vir hulle omdat hulle 'n vaste inkomste het✓ en moontlik lank in die huis sal bly.✓
- Indien die rentekoers styg, sal hul verbandpaaient nie meer word nie/hoef hulle nie meer te betaal nie.✓
- Die rentekoers bly dieselfde/hul verbandpaaient bly dieselfde/hulle sal binne hul begroting kan bly.✓

OF

Wisselende rentekoers ✓

- Met 'n wisselende rentekoers sal hulle van tyd tot tyd verskillende bedrae moet betaal✓/hul verbandpaaient word meer as die rentekoers styg ✓ minder as dit daal en hulle sal dus geld spaar. ✓

(Enige 4)

(4)

Verstaan, matig (V p 161, S p 183-184)

5.1.5 Bespreek die tipe behuisingssubsidie/-ondersteuning waarvoor Yaseem kwalifiseer

- Hy kwalifiseer vir 'n staatswerknemer maandelikse toelaag/subsidie. ✓
- Hy kwalifiseer omdat hy permanente/voltydse werker van die staat is. ✓
- Hy moet in die huis woon en dit nie uitverhuur nie. ✓
- Die staat/werknemer trek die verbandbetalings direk van Yaseem se salaris af. ✓
- Die bedrag van die subsidie word deur die werkgewer/staat bereken. ✓
- Dit sal hom help om die maandelikse paaie ment op die eiendom wat hy bou, te betaal. ✓
- Dit kan 'n deel van die rente op Yaseem se huislening subsidieer. ✓
- Dit kan 'n waarborg bied vir Yaseem se lening. ✓
- Dit kan hom help om sy pensioen of voorsorgfonds as kollateraal vir 'n lening aan te bied. ✓

(Enige 3)

(3)

Verstaan, maklik (V p 132, S p 150)

5.2 Noem VIER universele ontwerpkenmerke wat op enige moderne wasmasjien behoort te verskyn.

- Vertoning van dialoog met maklike leesbare teks/digitale skerm. ✓
- 'n Alarm wat die einde van die siklus/program aandui. ✓
- Verskillende programme/siklusse: kort siklus, slegs spoelsiklus ens. ✓
- Vlekvryestaalbinnedrom wat nie sal roes nie. ✓
- Vertraging-tydklokkie ✓
- 180°-deuropening/deure aan sykant geheg ✓
- 15 cm bokant die vloeroppervlak vir maklike toegang. ✓
- 'n Duidelike instruksiehandleiding met beskrywings en sketse. ✓
- Veiligheidsmeganisme sodat kinders nie die deur kan oopmaak nie.

(Enige 4)

(4)

LET WEL: Merk slegs eerste vier antwoorde

Onthou matig (V137, S p 157)

5.3 Noem TWEE verantwoordelikhede van die verbruiker:

- 5.3.1 Wanneer 'n nuutgekoopte huishoudelike toestel afgelewer word.
- Maak seker dat die vervaardiger die instruksiehandleiding ingesluit het. ✓
  - Inspekteer die toestel noukeurig tydens aflewering vir moontlike defek. ✓
  - Teken die aflewering strokie. ✓
  - Raak ontslae van die verpakkingsmateriaal op 'n omgewingsvriendelike manier. ✓
- (Enige 2) (2)

- 5.3.2 Nadat 'n nuutgekoopte toestel afgelewer is.
- Lees die instruksiehandleiding en volg die gebruiksaanwysings noukeurig. ✓
  - Voltooi die registrasiekaart/waarborg en stuur dit terug na die vervaardiger. ✓
  - Bêre die kwitansie, waarborg en instruksiehandleiding op 'n veilige plek. ✓
  - Volg die korrekte prosedure om te kla indien jy nie tevrede is nie. ✓
  - Maak seker die toestel werk. ✓
- (Enige 2) (2)

Verstaan matig V p 150, S p 161

5.4 Vergelyk die onderstaande transaksies deur die tabel in jou ANTWOORDEBOEK te voltooi:

TRANSAKSIE	TYDPERK VAN BETALING	EKSTRA KOSTE
5.4.1 Huurkoop	6-36 maande ✓ Let wel: Nie vir oor 'n tydperk nie. Enige tydperk binne 6-36 maande aanvaarbaar (1)	Deposito/admin.-foeie versekering/ rente/ bankkoste ✓ (1)
5.4.2 Kontant by aflewering	Betaal wanneer dit afgelewer word/betaal op een slag ✓ (1)	Geen/afleweringskoste indien van toepassing. ✓ (1)

Verstaan maklik (V p 148, S p 162)

(4)

- 5.5 Evalueer die impak van die gebruik van 'n elektriese tuimeldroër op die finansies van 'n gesin van vyf en die omgewing:

Positiewe stelling:

Geld/elektrisiteit word bespaar✓ as laer temperature geskik vir die tekstielstof gebruik word, ✓ en die koolstofspoor is kleiner.✓*

Minder/geen strykwerk nodig as 'n tuimeldroër gebruik word nie✓, dus word elektrisiteitsgebruik✓ en geld bespaar✓ en die koolstofspoor verminder. ✓*

LET WEL:* 'n Punt vir koolstofspoor mag slegs EEN keer toegeken word.

Negatiewe stelling:

'n Gesin van vyf sal baie wasgoed hê, ✓ meer elektrisiteit ✓ en geld gebruik, ✓ koolstofspoor vergroot. ✓ Fossielbrandstowwe word gebruik om elektrisiteit te op te wek✓ en dit stel skadelike gasse in die atmosfeer.✓

(Enige 6)

Gevolgtrekking:

Positiewe stelling:

Indien die tuimeldroër oordeelkundig gebruik word, sal die finansiële en omgewingsimpak minimaal wees/verminder word. ✓

OF

Negatiewe stelling:

Onverantwoordelike gebruik sal die elektrisiteitsgebruik verhoog en 'n negatiewe impak op die omgewing en die gesin se finansies hê. ✓ Die groot hoeveelheid wasgoed sal ook die elektrisiteitsgebruik en koste verhoog en 'n negatiewe impak op die omgewing hê.✓

(Enige 2)

Analiseer, moeilik (V p 133, S p 159)

(8)
[40]

VRAAG 6: ENTREPRENEURSKAP

6.1 Verduidelik elk van die volgende terme:

6.1.1 Teikenmark:

- 'n (Spesifieke groep) mense✓, met dieselfde behoeftes en belange,✓ wat die produk/diens sal koop✓ en wat gewillig sal wees om die prys te betaal vir die produk/ diens.✓ (Enige 2) (2)

6.1.2 Winsopslag

- Die bedrag/persentasie wat by die kosprys van goedere gevoeg word✓
- Om die oorhoofse koste/uitgawes✓ te dek en nog 'n profyt te wys ✓ (Enige 2) (2)

Onthou, maklik (V p 20, 34, 37, S p 11, 39)

6.2 6.2.1 DRIE voordele van die opleiding van ongeskoolde werkers.

- Verbeter die kwaliteit van werk/kan onafhanklik werk✓
- Verminder vermorsing ✓
- Verbeter die werknemers se moraal✓
- Werknemers leer nuwe vaardighede✓
- Verkry nuwe kennis✓
- Onderhoudskoste en herstelwerk van apparaat verminder✓
- Verhoog motivering✓
- Meer werkstevredenheid✓
- Verhoog produktiwiteit✓ (Enige 3) (3)

Onthou, maklik (V p 25, S p 26)

6.2.2 Hoe Lea aan elk van die ander P's in die bemarkingstrategie/-samestelling voldoen

- Promosie: ✓ Die entrepreneur het voorbeelde na winkeleienaars geneem✓interessante/ professionele/ verpakking/ etikette.✓
- Prys: ✓ Een van die produkte verkoop teen R30,00/redelike prys.✓
- Plek: ✓ Sy verkoop die produkte aan winkels in die area/sy maak die produkte tuis. ✓
- Persone: ✓ Winkeleienaars✓/Persone wat by die plaaslike winkels koop.✓ (4x2)

LET WEL: Produk is in die vraag gevra en moenie aanvaar word nie.

(8)

Toepassing, maklik (V p 29, S p 28-33)

6.2.3 Verduidelik hoe gereelde/roetine-onderhoud van toerusting tot voordeel van die besigheid sal wees.

- Verhoed onverwagte onderbrekings ✓ tydens produksie
- Verseker aaneenlopende produksievloei ✓
- Verminder herstelwerk en ongeskeduleerde onderhoud ✓
- Die besigheid sal nie deurgaans bedryf kan word ✓ as die gereedskap stukkend is nie
- Verhoed verlies aan inkomste ✓
- Die raklewe van die toerusting sal verleng word. ✓

(Enige 3)

(3)

Verstaan, matig (V p 25, S p 25)

6.2.4 Identifiseer VYF faktore wat sal bydra tot die sukses van die besigheid

- Lea is passievol ✓ oor wat sy doen/omtrent die besigheid ✓
- Sy het aanhou eksperimenteer totdat sy die korrekte produk gevind het ✓
- Gebruik goeie kwaliteit grondstowwe ✓ /verseker goeie kwaliteit produkte
- Het professionele hulp/spesialis gekry met die ontwerp van die etiket ✓ /voldoen aan die industrie se standaarde
- Het seker gemaak dat die werkplek/plek van produksie/fabriek aan wettige gesondheidsvereistes ✓ voldoen/inspeksie deur gesondheidsinspekteur
- Bemark die produk deur voorbeelde aan winkeleienaars te gee, ✓ groei
- Is goed ingelig oor die huur/in diens neem van personeel ✓
- Goeie boekhoudstelsel/beheer finansies/voorraad noukeurig ✓
- Aanvaarbare/regte/nie te duur verkoopprijs ✓
- Aanvangskoste is laag ✓
- Voldoende werkplek/ruimte/binnehof omskep ✓
- Het 'n verskeidenheid produkte wat verbruikers in belangstel geproduseer ✓
- Verpakking vind byval by verbruikers ✓ /aantreklik/korrekte vorm/deursigtig/plastieksakkies.
- Produkreeks is uitgebrei/jaarlikse nuwe produkte/die besigheid groei ✓
- Deurgaans goeie kwaliteit produkte ✓
- Sy gebruik die kennis en vaardighede van Verbruikerstudies wat sy op skool geleer het. ✓

(Enige 5)

(5)

Verstaan, matig (verwys na gevalle studie, V p 7, 15, S p10)

6.2.5 Een produk verkoop vir R30,00. Die produksiekoste vir hierdie produk is R12,00.

- (a) Bereken die wins/profynt wat die entrepreneur op een produk maak. Toon ALLE berekeninge.

$$\begin{aligned}\text{Profynt} &= \text{verkoopprys} - \text{produksiekoste} \\ &= \text{R}30,00\checkmark - \text{R}12,00\checkmark \\ &= \text{R}18,00\checkmark\end{aligned}$$

(3)

Toepassing, maklik (V p 36-37, S p 38)

- (b) Die entrepreneur se totale inkomste uit verkope is R60 000,00 per maand. As die entrepreneur 60% wins maak, bereken hoeveel wins per maand gemaak word. Toon ALLE berekeninge.

$$\begin{aligned}\text{R}60\,000\,000\checkmark &\times \frac{60\%}{100\checkmark} \\ &= \text{R}36\,000.00\checkmark\end{aligned}$$

OF

$$\begin{aligned}\text{R }60\,000.00\checkmark &\times \frac{40\%}{100\checkmark} = \text{R}24\,000.00 \\ 60\,000.00 - \text{R }24\,000.00 \\ &= \text{R }36\,000.00\checkmark\end{aligned}$$

(3)

LET WEL: Die monetêre waarde (R) moet in die finale aangedui word om 'n punt te verdien.

Toepassing, matig (V p 38, S p 38)

6.2.6 Dit is baie moontlik dat hierdie besigheid sal aanhou om 'n volhoubare wins/profynt te maak. Gee DRIE redes ter ondersteuning van hierdie stelling.

- Die besigheid produseer 'n verskeidenheid produkte/wyer mark/ ✓
- Sy ontwikkel gedurig nuwe produkte/hou tred met moderne tendense. ✓
- 'n Groeiende behoefte vir die produkte/mense stel belang in die produk. ✓
- Sy verkoop die produkte aan gevestigde winkels. ✓
- Sy het 'n goeie boekhoustelsel. ✓

(Enige 3)

(3)

Toepassing, matig (verwys na gevalle studie, V p 36, S p 34)

6.3 Bestudeer die inligting hieronder en voorspel waarom Desember 2013 die beste verkoopscenario sal wees.

- Die besigheid het sy verkoopteiken✓ en die verkoopsdoelwit bereik.✓
- Hulle het meer/al die produkte in Desember verkoop. ✓
- Tydens Januarie het die besigheid slegs R3 330.00 gemaak wat nie genoeg is✓om te betaal vir die volgende maand se uitgawes nie.✓
- Tydens Desember het mense meer geld gehad om te spandeer (Kersfeesbonusse) ✓dus het hulle elke dag 'n wins gemaak.✓
- Desember is die koop seisoen/mense het meer tyd om te koop omdat hulle met vakansie is. ✓
- Mense koop geskenke/lekkernye vir Kersfees in Desember✓ wat die aanvraag vir die produkte sal verhoog. ✓
- Tydens Januarie het mense minder geld gehad (oorspandering in Desember/betaal skoolfonds/skool klere/benodighede)✓ produkte is nie verkoop nie, gevolglik 'n verlies. ✓ (Enige 8)

Evaluering, moeilik (V p 20, S p 29)

(8)

[40]

TOTAAL: 200